

برداشت یا تصویری را اتخاذ می‌کند. برای روشن شدن موضوع فرض کنیم الان برخی از کشورهای منطقه مناسبات خود را با اسرائیل عادی سازی کردند خب به صورت طبیعی ایران از جایگاه خود نسبت به این اتفاق احساس خوشایندی ندارد به این معنا که اگر این کشورها در جهت عادی‌سازی با اسرائیل گام برداشته اند با هدف اقدام علیه ایران بوده است.

چهارمین و پنجمین مسأله، شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی است. از منظر منطقه‌ای، رابطه ایران و عربستان پس از کشتار حجاج در سال ۱۳۶۶ در مکه مکرمه قطع شد که چند سال و تا زمان اشغال کویت از سوی عراق ادامه یافت و پس از آن وارد مرحله نوینی شد؛ یعنی برای عادی‌سازی رابطه با ایران یک احساس ضرورت از سوی ریاض به وجود آمد تا برای محقق شدن آن اقدام کند.

از منظر بین‌المللی هم باید این نکته را مورد توجه قرار داد که ارتقای جایگاه ایران در صحنه جهانی موجب نارضایتی کشورهای منطقه بویژه عربستان را فراهم می‌کند از این رو اینک، هم پادشاهی عربستان و هم سایر کشورهای منطقه معتقدند اگر بحران فعالیت‌های هسته‌ای ایران حل شود و رابطه آن با کشورهای دنیا به سمت عادی شدن حرکت کند، خود را در تنگنا احساس می‌کنند و معتقدند ممکن است وضعیت‌شان متحول شود

حالا این برداشت می‌تواند واقعی باشد یا غیر واقعی….

مؤلفه ششم جایگاه و تأثیر هر کدام از دو کشور در صحنه منطقه‌ای و بین‌المللی و مناسبات قدرت است. عامل بعدی ترس و نگرانی است که ممکن است یک طرف نسبت به طرف دیگر با بالعکس داشته باشد. هفتمین گزاره به ایجاد یک اعتماد متقابل باز می‌گردد. این اعتماد متقابل می‌تواند تأثیرات خود را در عرصه‌های مختلف داشته باشد.

بنابراین، این ۷ عامل در روند رابطه ایران و عربستان ایفای نقش می‌کند و هر یک از آنها در مقاطع مختلف برجسته می‌شود؛ مانند اشغال کویت توسط رژیم عراق که نقطه عطفی بود. رابطه تهران و ریاض در شرایط کنونی هم با سه نقطه عطف روبه‌رو است که پادشاهی سعودی را وارد یک مرحله بازنگری کرده است؛ اول برجام، دوم روی کار آمدن بایدن و سوم هم جنگ یمن است. البته عوامل دیگری هم وجود دارد اما در این مقطع این سه عنصر نقش برجسته‌تری را نسبت به موضوعات دیگر بازی می‌کنند.

■ **این عناصر چه ظرفیتی برای تحول در این رابطه دارد؟ چون همان‌طور که خودتان هم اشاره کردید علل مناقشات عمیق میان ایران و عربستان در نگاهی ریشه دارد که به علت تضاد مذهبی و رقابت‌های ژئوپلیتیک هر کدام نسبت به دیگری است. رقابت‌هایی که کشمکش بر سر نفوذ در کشورهای اسلامی و تلاش هر کدام برای ص‌ف‌بندی و جذب متحدان را شامل می‌شود.**

مسائل و منافع ملی هر کشوری تعیین‌کننده استراتژی حاکمان است. مناسبات ایران و عربستان همواره با یک فراز و نشیبی روبه‌رو بوده است. این تکانه‌ها در مقاطع مختلف و در برخی مواقع خیلی برجسته شده و برخی موارد فروکش کرده است و در برخی مواقع هم منجر به قطع رابطه شده است.

آرایش و معادلات منطقه بعد از بهار عربی و از سال ۲۰۱۰ به بعد دچار تغییر

شد. پیش از وقوع این تحولات، از جمله بازنگرانی که در شمال آفریقا ایفای نقش می‌کردند دو کشور با ویژگی‌های متفاوت بودند؛ مصر و لیبی. در منطقه شامات سوریه بویژه در دوره حافظ اسد نقش آفرین بود و به عنوان یک بازیگر جدی در جهان عرب به شمار می‌آمد.

در منطقه خلیج فارس هم عراق و ایران و عربستان مطرح بودند. اما بعد از بهار عربی که شماری از این بازیگران مانند مصر و لیبی و عراق دچار فروپاشی شدند، به‌تدریج جایگاه آنها در مناسبات منطقه تغییر کرد و زمان زیادی طول خواهد کشید تا آنها بتوانند بار دیگر خود را پیدا و قدرت خود را بازیابی کنند. این امر خیلی قابل پیش‌بینی نیست و در آینده نزدیک یعنی حداقل در یک پروسه ۱۰ ساله نمی‌توان این روند را متصور شد.

بنابراین الان در جهان عرب، دنیای اسلام و منطقه دو بازیگر قدرتمند باقی مانده‌اند؛ یکی ایران و دیگری عربستان است. این دو کشور دو همسایه مسلمان هستند که اختلافات زیادی با هم دارند این اختلافات به نقطه‌ای رسیده است که خصمانه شده یعنی از حالت رقابتی خارج شده و وضعیت خصمانه به خود گرفته است. نمی‌توان منکر شد که تهران و ریاض تلاش کردند همه امکانات خود را شامل توان سیاسی، تبلیغاتی و… در میادین علیه یکدیگر به کار گیرند.

در چنین وضعیتی ریاض در حال تغییر رویکرد خود در منطقه است. تغییری که ایران باید آن را جدی بگیرد و طرفین در نقطه آغاز مذاکرات، بگوشتن اختلافات یکدیگر را به رسمیت بشناسند. زیرا اگر طرفین تصور کنند می‌توانند صرفا با اتکا بر تبادال پیام‌های دیپلماتیک دوستانه مذاکراتی ثمربخش را آغاز کنند، تصور اشتباهی است.

■ **آیا شروع مذاکرات مقدماتی میان ایران و عربستان به این معناست که فهم مشترکی برای همکاری میدان و دیپلماسی به وجود آمده است؟**

ایران و عربستان در مقطعی درباره موضوع عراق همکاری و با هم گفت‌وگو کردند و به این جمع‌بندی در پرتو یک‌سری گفت‌وگوهای صادانه و جسورانه رسیدند که مسائل منطقه‌ای را به‌همدیگر حل کنند. یعنی نگاهی که در عربستان سعودی شکل گرفته بود مبتنی بر اینکه مسائل منطقه و جهان عرب ارتباطی به ایران ندارد، کنار گذاشته شده بود و سعودی‌ها پذیرفتند که ایران یک بازیگر جدی و تعیین‌کننده در منطقه است و اگر بخواهند نقش بی‌بدیل آن را نادیده بگیرند یا حتی بالعکس ایران نقش عربستان را نادیده بگیرد نتیجه این طرف از این وضعیت مستلزم کاستن از اختلافات فرقه‌ای و کنار گذاشتن نگاه خودمطلق‌انگاری و تمامیت‌انگاری و بازی به حاصل جمع صفر است.

اگر دو کشور یکبیه بر منافع مشترک را در دستور کار قرار دهند، می‌توان به ترمیم رابطه امیدوار بود. تجربه شش دهه گذشته هم این را نشان می‌دهد این دو کشور ظریف و قابلیت را دارند که نه تنها یک رابطه توسعه یافته با هم داشته باشند بلکه بتوانند به سمت همکاری‌های مهم استراتژیک هم حرکت کنند و در جهت تحقق آن گام بردارند. من‌ال‌آین را دور از ذهن نمی‌دانم یعنی امکان تحقق آن وجود دارد.

■ **اما برخی معتقدند از آنجایی که هیچ یک از مؤلفه‌های مهم و کلیدی در اختلافات میان تهران و ریاض، حل و فصل نشده، چه بسا فقدان کنونی برای مذاکره و مانور دیپلماتیک یک پدیده گذرا باشد.**

موافقم این رابطه بحرانی مشابه یک بیماری است که اگر نتوان ریشه آن را پیدا کرد یا دلایل عدم اعتمادی که بین طرفین وجود دارد، یافت نشود و خاشاک تان‌رود، نمی‌توان به اصل موضوع و موانع موجود برای اعتمادسازی رسید. بالاخره دو کشور

واشتگتن بخواهد همه اهرم‌های موجود از جمله اتهامات جدی را که در ارتباط با قتل «جمال خاشقچی» وجود دارد، برای بهره‌گیری در تحقق هدف منطقه‌ای‌اش یعنی حرکت به‌سمت توافق با ایران و کاهش اختلافات ریاض و تهران به کار گیرد.

■ **جراغ سبز ریاض به مذاکره**
محقق شدن هدف امریکا برای کاستن از بار مسئولیت خود نسبت به متحدان عربش تا سطح زیادی در گرو خط مشی مقام‌های

■ **چهارشنبه ۱۲ خرداد ۱۴۰۰**

■ **سال بیست و هفتم**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳**

■ **شماره ۷۶۴۳</**